

Motion till riksdagen 2009/10:Sf320

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**

Ett reformerat system för flyktingmottagande

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Inledning	6
4	Asyltiden	6
4.1	Bortre gräns i asylprocessen.....	7
4.2	Rätten att arbeta under asyltiden	7
4.3	Introduktion och svenskundervisning från första dagen.....	8
4.4	Höjd dagersättning för asylsökande	9
4.5	Rätten till eget boende.....	9
4.6	Asylsökande barns skolgång	11
4.7	Rätten till vård på lika villkor	11
5	Kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet	12
5.1	Dagens utformning av flyktingmottagandet.....	13
5.2	Behov av ett reformerat system.....	14
5.3	Bindande lagstiftning om flyktingmottagande	14
5.4	Preciserade krav om flyktingmottagande av hög kvalitet.....	15
5.5	Höjd ersättning för flyktingmottagandet	16
5.6	Anhöriginvandrares rätt till introduktion	17
5.7	Uppmuntra kommunsamverkan för helhetslösningar.....	17
5.8	Rehabilitering som en del av introduktionen.....	18
5.9	Kvalitetssatsning på sfi	19
5.10	Mottagandet av ensamkommande barn	20
6	Statens övergripande ansvar.....	21
6.1	Introduktionslag om rätt till ersättning och obligatoriskt deltagande	21
6.2	Förtydligt ansvar för Arbetsförmedlingen	22
6.3	Anställningsstöd för nyanlända.....	22
6.4	Konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända	22
6.5	Nationell valideringssatsning	23
6.6	Utvecklat arbete med rekryteringsmässor	23

Fel! Okänt namn på

6.7	Obligatoriska kravprofiler vid rekrytering.....	24
6.8	Obligatoriska likabehandlingsplaner	24
6.9	Flerspråkighet och tvärkulturell kompetens merit vid anställning	25

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Migrationsverket i regleringsbrevet bör ges i uppdrag att informera om möjligheterna till undantag från krav på arbetstillstånd i samband med att ansökan om uppehållstillstånd inlämnas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i målbeskrivningen angående mottagandet av flyktingar bör ange att introduktionsinsatser ska påbörjas dag ett och inte avbrytas förrän ärendet är avgjort i alla instanser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra kommunernas ansvar för att skapa fritidsverksamhet för asylsökande som bor på förläggningar och i eget boende.
4. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till en ändring av förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om återställande av bostadsersättningen vid eget boende i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till hur regler för bostadsbidrag för asylsökande bör utformas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att komma till rätta med trångboddhet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att införa skolplikt även vad gäller asylsökande barn.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om full sjukvård och tandvård för asylsökande och papperslösa.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en informationssatsning om landstingens skyldigheter att tillhandahålla hälsoundersökningar för asylsökande m.fl.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning om att alla kommuner ska vara skyldiga att ordna vidarebosättning för nyanlända flyktingar i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
12. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förordning som preciserar vilka åtaganden som i praktiken följer på en lagstiftning av kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
13. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på ändring av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. i enlighet med vad som anförs i motionen om höjd ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet.¹

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på ändring av 3 § fjärde stycket i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktmottagande m.m. i enlighet med vad som anförs i motionen om anhöriginvandring.¹
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att en vägledning tas fram angående kommunsamverkan som ett verktyg för att underlätta nyanländas arbetsmarknadsetablering.¹
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Glesbygdsverket i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet samt att Migrationsverket ska uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter.¹
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppdrag till Socialstyrelsen att sprida den kunskap som finns i fråga om tortyr- och traumaskador till primärvård, socialtjänst, barnavård och psykiatri.²
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rehabilitering ska vara en uttrycklig del av individens introduktionsplan och att rätten till rehabilitering ska skrivas in i den särskilda introduktionslagen.¹
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetshöjning av sfi.³
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskild lagstiftning som gör alla kommuner skyldiga att ha beredskap för att ta emot ensamkommande barn.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn som blir myndiga innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om handläggningen av ärenden som rör ensamkommande barn.
23. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på utformning av en särskild introduktionslag i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur ett förtydligat ansvar till Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter när det gäller nyanländas etablering bör utformas.¹
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma särskilda konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända.¹
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationellt valideringsuppdrag till Arbetsförmedlingen.¹
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppdrag till Arbetsförmedlingen att systematisera anordnandet av rekryteringsmässor över hela landet.¹

Fel! Okänt namn på

28. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om hur en lagändring om obligatoriska kravprofiler i enlighet med vad som anförs i motionen bör utformas.¹
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga offentliga och privata arbetsgivare med fler än 10 anställda ska omfattas av skyldigheten att upprätta likabehandlingsplaner.¹
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att styrkt tvärkulturell kompetens, liksom flerspråkighet, ska räknas som merit vid alla offentliga anställningar.¹

¹ Yrkandena 11–16, 18 och 23–30 hänvisade till AU.

² Yrkande 17 hänvisat till SoU.

³ Yrkande 19 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Svensk flyktingpolitik har sedan 1990-talet hårdnat väsentligt och rättssäkerheten för asylsökande har försämrats i samma takt. Vi utvecklar vår syn på hur svensk flyktingpolitik i grunden måste omprövas i vår särskilda motion om flykting- och immigrationspolitiken (2009/10:Sf211). I det följande vill vi i stället rikta fokus på den del som rör det svenska mottagandet av flyktingar och på ansvarsfördelningen mellan olika aktörer.

Det är oundvikligt att sätta in frågan om flyktingmottagande i det sammanhang som rör rasism och främlingsfientlighet. När främlingsfientliga strömningar breder ut sig i samhället är det ofta flyktingar och invandrare som får klä skott för människors oro och bära ansvaret för försämringar i välfärden, bostadsbrist och arbetslöshet. Risker är då stora att etablerade politiska partier börjar befästa utgångspunkten att det skulle vara flyktingarna som är problemet. Det ständiga misstänkliggörandet av flyktingar och invandrare tjänar ett politiskt syfte. Exempelvis ger förslag om försörjningsansvar vid anhöriginvandring och tvångsflyttning av nyanlända flyktingar intryck av att människor som invandrat egentligen inte är intresserade av att skaffa sig ordentliga jobb och bostäder utan att vi mer eller mindre tvingar dem.

När inskränkningar i flyktingmottagandet har genomförts har det inte sällan funnits en underliggande argumentation om att det kan hjälpa till att stoppa upp främlingsfientliga strömningar. Vänsterpartiet menar att detta är en mycket farlig strategi. Politikens ansvar är att aldrig sätta utsatta grupper mot varandra. Kostnaderna för att människor, invandrade som svenskfödda, är arbetslösa och av andra skäl är i behov av socialförsäkringssystemen botas inte genom att begränsa flyktingmottagandet utan genom att föra en annan ekonomisk politik. Det handlar inte om antingen flyktingmottagande eller satsningar på skola, äldreomsorg och sjukvård. Vi har råd och är skyldiga att utveckla välfärden för alla som bor i Sverige och vi är skyldiga att fullfölja våra internationella åtaganden om flyktingars rättigheter.

Ett värdigt och positivt mottagande är avgörande för att möjliggöra tillhörighet i ett nytt land och för att alla mäns, kvinnors och barns ovillkorliga rättighet att, i enlighet med internationella konventioner, söka och finna en fristad i Sverige ska garanteras.

Vänsterpartiets utgångspunkt är att all kraft ska inriktas på att ge asylsökande och nyanlända flyktingar ett bra bemötande och en god introduktion av hög kvalitet. Dessa insatser ska bygga på rätten och möjligheten till lika villkor som den som tidigare är bosatt i Sverige och fokusera på den enskildes initiativkraft och förmåga.

4 Asyltiden

I och med den nya instans- och processordning som infördes 1 april 2006, då Utlänningsnämnden lades ner och överprövningen i asylärendena flyttades

över till de allmänna förvaltningsdomstolarna, togs ett viktigt steg mot en ökad rättssäkerhet i asylprocessen. Många allvarliga problem kvarstår emellertid både i asylprövningssystemet och i den process som tar vid när denna avslutats. Den nedbrytande väntan som fortfarande i dag råder under asyلتiden innebär att många asylsökande lever fastlåsta i avskurenhet och passivitet, vilket i sig försämrar möjligheterna inför det fortsatta livet i Sverige.

4.1 Bortre gräns i asylprocessen

Handläggningstiderna för ärenden om uppehållstillstånd har varit ett stort problem under de senaste 30 åren. Att människor låses fast i den ovissa väntan som asylprocessen innebär är förödande för förutsättningarna för det fortsatta livet i Sverige efter det att uppehållstillstånd beviljats. Det har gjorts återkommande lagändringar och vidtagits åtgärder för att försöka komma till rätta med problemen, men utan att några förbättringar hittills åstadkommits. De längsta godtagbara handläggningstider som regleringsbrevet föreskriver har dessvärre ingen som helst påverkan på verkligheten. Därför vill Vänsterpartiet att en bortre gräns på 18 månader ska införas i asylprocessen. Vi preciserar detta krav i vår motion om flykting- och immigrationspolitiken (2009/10:Sf211).

4.2 Rätten att arbeta under asyلتiden

Enligt en bestämmelse i Utlänningsförordningen (4 kap. 3 a § UtlF) har Migrationsverket möjlighet att bevilja asylsökande undantag från kravet på arbetstillstånd. Denna bestämmelse har tillkommit för att bereda i första hand asylsökande möjlighet till meningsfull sysselsättning under väntetiden i Sverige. Denna rättighet har efter krav från Vänsterpartiet utvidgats för personer som har fått ett avvisningsbeslut som inte kunnat verkställas på grund av omständigheter i deras hemländer. Vi menar att Migrationsverket i betydligt högre utsträckning än i dag bör använda sig av denna möjlighet att bevilja asylsökande undantag från kravet på arbetstillstånd. Enligt vår mening bör Migrationsverket vara skyldigt att informera den asylsökande om denna möjlighet redan när ansökan om uppehållstillstånd inlämnas.

I och med de nya reglerna för utomeuropeisk arbetskraftsinvandring som trädde kraft i december 2008 har möjligheten att arbeta under asyلتiden begränsats. Asylsökande som saknar identitetshandlingar eller som inte medverkar till att klargöra sin identitet ska inte längre undantas från kravet på arbetstillstånd. Orsaken sägs vara att den ordning som gäller i dag innebär en stor arbetsbörda för Migrationsverket som man härigenom avser att underlätta.

Vänsterpartiet är kritiskt till detta och menar tvärtom att möjligheterna att arbeta under asyلتiden måste stärkas jämfört med i dag. Rätten att arbeta ska vara regel snarare än undantag. Detta är viktigt inte minst för att stärka flyktingars möjligheter på arbetsmarknaden och fortsatta liv i Sverige. Även asyl-

Fel! Okänt namn på

sökande ska omfattas av kollektivavtal och övriga trygghetssystem på den reguljära arbetsmarknaden. Därför bör Migrationsverket i sitt regleringsbrev ges i uppdrag att informera om möjligheterna till undantag från krav på arbetstillstånd i samband med att ansökan om uppehållstillstånd inlämnas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.3 Introduktion och svenskundervisning från första dagen

Enligt de mål som satts upp för mottagandet under asyltiden ska svenskundervisning erbjudas och arbete och praktik särskilt uppmuntras. Målsättningen är att Migrationsverket ska erbjuda alla vuxna sökande mellan 18 och 64 år, som inte har ett lagakraftvunnet beslut, att delta i s.k. organiserad sysselsättning. För sökande som inte har fått beslut eller som väntar på svar på ett överklagat beslut erbjuder Migrationsverket svenskundervisning som följer kursplanen för svenska för invandrare (sfi). Målet är att alla sökanden ska erbjudas 15 timmars undervisning i veckan fördelat på tre undervisningstimmar per dag, fem dagar i veckan.

I dag finns dock omfattande problem med den organiserade sysselsättningen som Migrationsverket svarar för. Denna bedrivs ofta med en alltför låg ambitionsnivå. Endast ca 38 procent av de asylsökande deltar i verksamheten. Flera tidigare utredningar har pekat på de brister som finns jämfört med de syften som angetts för verksamheten. Ett av dessa syften är att förbereda den asylsökande för ett liv i Sverige, dvs. att förbereda integrationen när uppehållstillståndet väl beviljats. Det finns mycket som tyder på att återvändandeperspektivet tagit över under hela mottagandet och att en allt mindre andel av de asylsökande får tillgång till språkundervisning under asyltiden. Exempelvis är situationen i Stockholm sådan att väntetiden för att påbörja svenskundervisning är sex månader. Dessutom avbryts svenskundervisningen om Migrationsverket beslutar om avslag.

Enligt Vänsterpartiet är detta mycket problematiskt. Det är viktigt att den organiserade sysselsättningen håller hög kvalitet, inte minst med tanke på att Migrationsverket har rätt att sätta ned dagersättningen för asylsökande som inte deltar i verksamheten. Kunskap är aldrig tung att bära och det finns därför bara vinster i att bemöta den asylsökande som om han eller hon kommer att stanna för att därför vinna tid i den senare integrationsprocessen. Vi menar att svenskundervisning och andra introduktionsinsatser ska starta omedelbart när asylsökande kommer till Sverige och den ska inte avbrytas förrän ett asylärende är prövat i alla instanser. Samtidigt ska betyg och reell kompetens valideras och nödvändig kompletterande utbildning ges utan dröjsmål för att möjliggöra för arbete. Regeringen bör i målbeskrivningen angående mottagandet av flyktingar ange att introduktionsinsatser ska påbörjas dag ett och inte avbrytas förrän ärendet är avgjort i alla instanser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kommunerna har ansvar för att skapa en meningsfull tillvaro för alla invånare. Detta gäller även de asylsökande som finns i eget boende. Centralt för

en lyckad integration är att asylsökande ska ha kännedom om och känna samhörighet med det svenska samhället. I dag finns mycket små resurser utanför mottagningsenheterna som stimulerar en sådan process och som möjliggör för asylsökande att komma i kontakt med andra människor och med det omgivande samhället. Det är därför mycket viktigt att stärka kommunernas ansvar för att skapa fritidsverksamhet för både barn, unga och vuxna asylsökande som bor på förläggningar och i eget boende. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.4 Höjd dag ersättning för asylsökande

Dag ersättningen till asylsökande regleras i förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. I enlighet med dessa bestämmelser utbetalas för ensamstående 71 kronor per person inklusive egen mathushållning och för sammanboende vuxna 61 kronor per person. Ersättningen för barn varierar mellan 37 och 50 kronor beroende på barnets ålder. För denna summa ska den asylsökande kunna betala för uppehälle, mediciner, läkarbesök, kläder osv. Ersättningsnivån har inte ändrats sedan 1994.

Vänsterpartiet menar att denna ordning är ovärdig. Dag ersättningen till asylsökande ligger redan långt under möjligheten till skälig levnadsstandard och ersättningen riskerar att urholkas ytterligare. Vänsterpartiet föreslår därför att dag ersättningen till asylsökande ska höjas med 30 kronor per dag. Vi föreslår också att dag ersättningen ska värdesäkras i förhållande till prisutvecklingen genom att den knyts till konsumentprisindex (KPI). I vår budgetmotion för utgiftsområde 8 anvisar vi 400 miljoner kronor för denna reform. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på en sådan ändring av förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. Detta bör riksdagen begära.

4.5 Rätten till eget boende

Asylsökandes rätt till s.k. eget boende (EBO) infördes 1994 för att stimulera boende utanför Migrationsverkets anläggningsboende. Dessförinnan ordnade endast mellan 5 och 10 procent av de asylsökande sin bostad på egen hand. Samtidigt som antalet asylsökanden som bor i eget boende successivt har ökat har Migrationsverket genomfört omfattande nedskärningar vad gäller antalet mottagningsplatser på förläggning. I dagsläget bor ca 55 procent av de asylsökande i eget boende.

Frågan om EBO är mycket omtvistad i den svenska debatten. År 2005 drog den dåvarande socialdemokratiska regeringen in det redan tidigare mycket låga bostadsbidraget till asylsökande som väljer att bo i eget boende, för att hänvisa asylsökande till anläggningsboende. Bakgrunden var att bl.a. kommunpolitiker i de tre storstadsregionerna ställt detta krav som ett led i begränsandet av flyktinginflyttningen i dessa kommuner. Syftet var att pressa de asylsökande att välja bort möjligheten till eget boende. Rättigheten för asyl-

Fel! Okänt namn på

sökande att välja att bo i eget boende sägs nämligen ofta vara en av huvudorsakerna till att flyktingmottagandet i Sverige är så ojämnt fördelat, eftersom den innebär att asylsökande som kommer ensamma ofta väljer att bo nära människor de känner till under asyltiden och att de därefter tenderar att stanna kvar i kommunen efter att eventuellt uppehållstillstånd beviljas. Risken för trångboddhet och dåliga boendevillkor brukar ofta lyftas fram.

Slopandet av bostadsersättningen har emellertid inte minskat antalet asylsökande som väljer denna boendeform. Däremot har det inneburit att dessa ofta redan mycket fattiga människor blivit ännu fattigare och ännu mer beroende av att anhöriga eller andra landsmän tar emot dem som inneboende utan att ta ut hyra. Dessutom är villkoren på Migrationsverkets anläggningar ofta allvarligt undermåliga och knappast bättre ur trångboddhetssynpunkt. De asylsökande som i dag väntar på besked får inte någon bättre social situation på en flyktingförläggning.

Att avveckla asylsökandes rätt att bo i eget boende kommer inte att lösa de problem som finns i storstadsregionerna med exempelvis segregation och trångboddhet. Ungefär hälften av dem som söker asyl ordnar sin bostad själva och många har av naturliga skäl sökt sig till bostadsorter där det finns en rimlig chans att få arbete och där släktingar eller bekanta kunnat ordna bostad. Bostadsbristen i storstäderna, som skapat trångboddhet inte bara för asylsökande, har förvärrats av den kraftiga minskningen av bostadsbyggandet och av den nedskärnings- och privatiseringspolitik som förts under lång tid.

En begränsning av rätten att välja boendeplats ligger helt i linje med det hårda klimatet i svensk flyktingpolitik. Vänsterpartiet menar att det är helt andra insatser som måste skapas än att kringskära asylsökandes rättigheter att välja var de ska bosätta sig under asyltiden. Sociala problem minskar inte för att man lyfter ut en grupp från ett bostadsområde. Vänsterpartiet värnar de asylsökandes rätt att själv välja bostadsort. Vi vill också stärka de redan små ekonomiska förutsättningarna för asylsökande att själva svara för sina boendekostnader vid val att bo i eget boende – detta så att möjligheten att faktiskt svara för sina egna hyreskostnader ska finnas. I vår budgetmotion för utgiftsområde 8 anvisar vi 100 miljoner kronor för att införa en bostadsersättning för asylsökande i eget boende med en ersättningsnivå på 500 kronor i månaden för ensamstående och 1 000 kronor för familjer. Regeringen bör därför återkomma med förslag om återställande av bostadsersättningen vid eget boende enligt vad som ovan angivits. Detta bör riksdagen begära.

För att stärka asylsökandes ekonomiska förutsättningar att själva svara för sina boendekostnader bör ett vanligt bostadsbidrag införas som även ska kunna erhållas vid boende i andra hand eller som inneboende. För att detta ska fungera behöver möjligheterna för asylsökande att få förstahandskontrakt förbättras. Regeringen bör därför se över hur generella bostadsbidrag för asylsökande kan utformas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill i sammanhanget också understryka att alla barn som bor i en kommun har rätt till en boendesituation som ger tillräckligt utrymme och möjlighet till integritet. Enligt barnkonventionen ska de rättigheter som anges i konventionen tillfalla alla barn oavsett barnets ställning i landet. Därför bör

regeringen tydliggöra Socialtjänstens ansvar för att även barn till asylsökande ska få ett tillräckligt skydd så att exempelvis extrem trångboddhet kan undvikas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.6 Asylsökande barns skolgång

Vänsterpartiet har tidigare drivit och fått igenom att barn till asylsökande ska ha rätt till skola och förskola på i huvudsak samma villkor som bosatta svenska barn, men mycket återstår att göra. Det är därför nödvändigt att överväga att skolan tar ett mer uppsökande ansvar för barn till asylsökande. För att garantera dessa barns grundläggande rättigheter bör regeringen överväga möjligheten att införa skolplikt även vad gäller asylsökande barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet gjorde i samband med vårbudgeten för 2005 en särskild överenskommelse med Socialdemokraterna och Miljöpartiet om att se över hur de s.k. gömda barnen som finns i Sverige ska garanteras rätten att gå i skolan. Gömda barn i Sverige har numera rätt till sjukvård men har fortfarande inte rätt att gå i skolan. I vår särskilda motion om papperslösa (2009/10:Sf319) lämnar vi förslag om att en reglering av denna rättighet skyndsamt ska genomföras.

4.7 Rätten till vård på lika villkor

Den medicinska etikens mest grundläggande princip är alla människors rätt till vård efter behov. Ekonomisk, social eller juridisk ställning, politisk eller religiös tillhörighet, etnisk bakgrund, kön och liknande faktorer får inte påverka den medicinska professionens handlande.

De människor som av olika skäl kommer till Sverige för att få skydd har ofta ett stort behov av sjukvård. Det bottnar många gånger i de traumatiska händelserna som många bär med sig från sitt hemland och det trauma det innebär att få bryta upp och fly till ett annat land. Det är framför allt psykiatrisk vård som efterfrågas.

Sverige har nyligen kritiserats av FN:s särskilda rapportör för rätten till hälsa, Paul Hunt, för att brista avseende de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Huvudpunkten i hans kritik gäller det faktum att asylsökande och papperslösa inte har samma tillgång till vård som andra i Sverige. Det innebär att en grupp som ofta har särskilt stora behov av exempelvis primärvård och psykiatri inte får dessa tillgodosedda. Våra krav på papperslösas rätt till vård på lika villkor utvecklar vi i vår särskilda motion om papperslösa (2009/10:Sf319).

Flera landsting vittnar i dag om det ökade behovet av stöd till asylsökande och att det saknas både resurser och kompetens. I andra landsting har man iakttagit att de avsatta medlen för sjukvård till asylsökande inte används eller att det är oklart hur de använts. På grund av att landstingen inte i tillräcklig utsträckning kompenseras för kostnaderna för hälso- och sjukvård för asylsö-

Fel! Okänt namn på

kande finns i dag ett växande underskott. Härmed finns det en uppenbar risk att asylsökande inte ges den tillgång till vård de med nu gällande regelverk har rätt till.

Sjukvård för asylsökande vuxna ges i dag endast för s.k. akuta sjukdomar. Även om asylsökande barn ska ha rätt till övrig vård finns det tydliga signaler på att även barns akuta tillstånd ifrågasätts. Ett motiv för detta sägs vara att det vore oetiskt att påbörja en längre behandling som måste avbrytas för att den asylsökande inte får uppehållstillstånd. Det är enligt Vänsterpartiet otvivelaktigt mer oetiskt att tvinga människor att vänta med att få vård tills dess att tillståndet blivit akut, vilket orsakar såväl onödigt lidande som ökade landstingskostnader. Vänsterpartiet anser att asylsökande och papperslösa ska ha rätt till full sjukvård och tandvård på samma villkor som alla andra i Sverige. Det innebär att de ska ha rätt till behandling även för icke akuta sjukdomstillstånd för att värna alla människors grundläggande rätt till vård och för att respektera den medicinska etikens grundläggande principer. I vår budgetmotion för utgiftsområde 25 anvisar vi 500 miljoner kronor för att finansiera hälso- och sjukvårdens ökade kostnader för denna reform samt medel för att omfatta asylsökande och papperslösa av samma rätt till tandvård som andra som är bosatta i Sverige. Därför bör regeringen skyndsamt återkomma med förslag på utökad rätt till full sjukvård för asylsökande och papperslösa. Detta bör riksdagen begära.

Uppgifter från Sveriges kommuner och landsting (SKL) visar att landstingen hittills misskött sitt åtagande för hälsoundersökningar av asylsökande. Under 2006 genomgick endast ca 30 procent av samtliga nyanlända asylsökande en hälsoundersökning. Detta är mycket otillfredsställande. Landstingen har redovisat brister också när det gäller informationen till asylsökande. Det är mycket angeläget att asylsökandes rätt till hälsoundersökningar tillgodoses och att landstingen skapar väl fungerande rutiner för att nå så många nyanlända asylsökande som möjligt. Det finns vidare ett stort behov av att diskutera hur dessa undersökningar bör följas upp, hur resultaten bör sammanställas osv. Därför bör regeringen ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en informationsatsning om landstingens skyldigheter att tillhandahålla hälsoundersökningar för asylsökande. Detta bör riksdagen begära.

5 Kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet

Vänsterpartiet vill genomföra omfattande förändringar när det gäller flyktingmottagandet. Vi vill betona att lösningen inte finns i att begränsa asylsökandes rätt till eget boende eller nyanländas rätt att välja bostadsort som andra. Det handlar snarare om att ställa tydliga krav på att samtliga aktörer som deltar i mottagandets olika delar ska fullfölja sina åtaganden och framför allt om att iordningställa tillräckligt goda förutsättningar för alla parter – staten, kommunerna och individerna – att kunna ta sitt respektive ansvar.

Enligt Vänsterpartiets mening bör staten ha det övergripande ansvaret att ta emot flyktingar och invandrade till Sverige. Flyktingmottagandet ska därför ha en tydlig nationell styrning och tillräcklig statlig finansiering. Däremot anser vi att kommunerna ska stå för själva genomförandet av introduktionen mot tillräcklig ersättning från staten. Det är i landets kommuner nyanlända ska bo och verka och bygga sig en framtid. Därför ska kommunerna, enligt vårt förslag, ha en tydlig roll i utförandet av introduktionen och mottagandet. Vilka krav detta ställer på kommunerna i praktiken ska tydliggöras och bindas i en särskild förordning. Ansvarsfördelning och skyldigheter för alla inblandade aktörer och individen ska vara tydliga och uttryckliga. Individen ska ha möjlighet att göra tydliga, fria och rationella val. När uppehållstillstånd beviljas ska bosättningskommun erbjudas i den introduktionsplan som följer med individen. Rätten till introduktionsersättning som motsvarar en rimlig lön ska befästas genom lagstiftning, och deltagande i introduktionen ska vara obligatoriskt.

Vi är övertygade om att flyktingmottagandet skulle fungera betydligt mer effektivt och vara betydligt mer jämnt fördelat över landet om de förslag vi presenterar nedan genomförs.

5.1 Dagens utformning av flyktingmottagandet

När en person som sökt asyl beviljas uppehållstillstånd har han eller hon rätt att bosätta sig i Sverige. Den kommun där personen vistas blir då ansvarig för introduktionen. Den som inte själv ordnar sitt boende kan få hjälp och stöd med bosättningen i en kommun av Migrationsverket som då anvisar en s.k. introduktionsplats i en kommun som har en överenskommelse om flyktingmottagande.

I dagens system finns det ingen skyldighet för kommunerna att erbjuda plats för bosättning. De överenskommelser som stiftas mellan en kommun och Migrationsverket kan betraktas som en viljeinriktning från kommunen, men innebär inte heller dessa några uttryckliga bindande förpliktelser.

Staten ersätter kommunerna för mottagandet av nyanlända i enlighet med förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Den kommun som tar emot en nyanländ har ansvar för att den nyanlände erbjuds och genomgår introduktion i enlighet med upprättad introduktionsplan. Schablonbeloppen för varje nyanländ flykting eller invandrare som tas emot är en åldersdifferentierad ersättning och den ska täcka kostnaderna under två år. Därefter avses det kommunala utjämningsystemet täcka för eventuella skillnader kommunerna emellan för flyktingmottagandet. Kommunen beviljar sedan introduktionsersättning till individen i enlighet med lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utläningar.

Fel! Okänt namn

5.2 Behov av ett reformerat system

Behovet av genomgripande förändringar av flyktingmottagandet är stort. Vissa kommuner har under senare år tagit emot betydligt fler nyanlända än andra. Det kommunala flyktingmottagandet är följaktligen ojämnt fördelat. Fortfarande finns det rika och välmående kommuner som inte tar emot några eller väldigt få flyktingar. Samtidigt är situationen på vissa håll mycket pressad när det gäller både boendevillkor och möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Detta sätter upp svåra hinder för människors fortsatta möjligheter i Sverige.

Särskilt i storstadskommunerna är bostadssituationen svår och många rapporter om trångboddhet finns från områden där många nyanlända bor. Ett antal kommunala bostadsbolag i Södertälje, Göteborg och Landskrona har i ljuset av detta infört begränsningsregler för hur många människor som får bo i en och samma lägenhet. Syftet har varit att komma åt problemen med trångboddhet genom att fastställa att det inte får bo fler än ett bestämt antal personer i lägenheterna för att personen inte ska riskera att förlora sitt hyreskontrakt.

Det råder alltså ingen tvekan om att situationen på flera håll är mycket svår och närmast ohållbar. Oförutsägbarheten i var personer som får uppehållstillstånd kommer att bosätta sig gör det svårt för de kommuner som har ett stort mottagande att planera långsiktigt och kunna svara mot det ansvar man har för de samtliga individer som finns bosatta i kommunen. Det gäller både i flyktingmottagandet och för tillgången till välfärdstjänster i övrigt.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har presenterat uppgifter som visar att den statliga ersättningen inte täcker kommunernas kostnader för flyktingmottagandet. Man pekar på att framför allt storstäder med förortskommuner och större och medelstora kommuner inte har fått full täckning för utgifter för försörjningsstöd och introduktionsinsatser. I en del kommuner går enligt uppgift närapå 90 procent av kommunersättningen till ren försörjning. Det innebär att ersättningen inte räcker till för att ordna för sfi, samhällsinformation, praktik, kompletterande utbildningar, yrkesspråk, tolkverksamhet, merkostnader för barnomsorg, skola osv. Det är emellertid viktigt att understryka att det kommunala utjämningsystemet på längre sikt fungerar som rättviseskapande kommunerna emellan. De kommuner som har tagit emot många flyktingar får en proportionerligt större andel av det generella statsbidraget än de som tagit emot få.

5.3 Bindande lagstiftning om flyktingmottagande

Vänsterpartiet vill att en lagstiftning ska genomföras som gör samtliga kommuner i Sverige skyldiga att tillhandahålla flyktingmottagande. Det innebär att alla kommuner ska förbereda för mottagande av nyanlända flyktingar och anhöriga vad gäller bosättning, introduktionsprogram, sfi, skola och förskola osv. En sådan pliktlag föreslogs av regeringens utredning om nyanländas arbetsmarknadsetablering (SOU 2008:58).

Det exakta antalet personer som varje kommun sedan ska ordna bosättning för ska vägas mot kommunens storlek befolkningsmässigt och preciseras i separata årliga överenskommelser. Migrationsverket och länsstyrelserna ska enligt vårt förslag teckna överenskommelser om vidarebosättning för flyktingar inom respektive län, och länsstyrelsen ansvarar sedan för att bestämma det exakta antalet platser i respektive kommun och om att överenskommelser med kommunerna därefter kommer till stånd. På detta sätt tas regionala förutsättningar till vara och samverkan mellan närliggande kommuner i frågor om utbildningscentrum och annan infrastruktur möjliggörs.

För individens del innebär en bindande lagstiftning om kommunmottagande att ett erbjudande om boende i en kommun och påbörjande av introduktionsprogram följer direkt på att uppehållstillstånd beviljas. Detta görs samtidigt som en individuell introduktionsplan upprättas. Däremot ska inga inskränkningar göras vad gäller rätten att själv välja bostadsort. För att kommuner ska ha en rimlig möjlighet att planera och skapa goda förutsättningar för mottagande ska en viss grundersättning utbetalas oavsett om individen fullföljer erbjudandet om boende eller inte. I detta sammanhang bör regeringen överväga vilka sanktioner som bör riktas mot kommuner som bryter mot lagstiftningen. Regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning om att alla kommuner ska vara skyldiga att ordna vidarebosättning för nyanlända flyktingar i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen begära.

5.4 Preciserade krav om flyktingmottagande av hög kvalitet

För att en pliktlag om flyktingmottagande ska vara verkningfull måste lagstiftningen preciseras med tydliggöranden om vad detta åtagande innebär i praktiken.

Vänsterpartiets mening är att det är kommunen som ska vara huvudaktör för utförandet av introduktionsinsatser. Den konkreta innebörden av det kommunala åtagandet för flyktingmottagandet måste därför tydliggöras och preciseras. Det innebär att innehållet i de kommunala introduktionsprogrammen ska förtydligas och styras nationellt, liksom ansvaret för att tillhandahålla bostäder, arbetsmarknadspolitiska insatser med mera.

Dessa konkreta åtaganden ska ingå i det avtal som kommunen stiftar med staten via länsstyrelserna om flyktingmottagande. I introduktionsprogrammen ska kommunerna åläggas att tillhandahålla sfi, samhällsinformation, introduktionsinsatser, kompletteringsutbildning, validering, rehabilitering, tolkar, barn- och ungdomsverksamhet riktade till nyanlända och så vidare. Dessa preciseringskrav ska bindas i en särskild förordning. Ett tydligt återrapporteringskrav ska införas om de insatser som genomförts och hur ersättningen från staten för flyktingmottagandet använts i kommunen.

Kommunerna ska ha det tydliga ansvaret i introduktionen att lotsa individen till arbete och egen försörjning. Vänsterpartiet avvisar därmed ett uttryckligt förstatligande av introduktionen. Vänsterpartiet motsätter sig också att centrala delar av introduktionen privatiseras bort från samhällets ansvar och

Fel! Okänt namn på

avvisar därmed förslag om privata lotsar, som genom vinstintresse ska ansvara för upprättandet och genomförandet av individens introduktionsplan, som föreslagits av utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering (SOU 2008:58) och som regeringen aviserat och anslagit medel för från 2010. Enligt Vänsterpartiets mening hör sådana privatiserade inslag inte hemma i ett system som ska organisera flyktingmottagande och introduktion. Vi vill i stället betona vikten av att Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter ges ett tydligare ansvar och tillräckliga resurser i detta avseende.

Vidare ska det inte vara möjligt för kommuner att avfärda flyktingmottagande med argumentet att det inte finns bostäder. Bostadsförsörjningslagen fastställer kommunernas ansvar att se till att alla i kommunen har bra bostäder att leva i. Vi vill förtydliga detta ansvar ytterligare och föreslår i vår särskilda motion om en social bostadspolitik (2009/10:C375) en komplettering i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar så att här införs en bestämmelse om allas rätt till egen bostad. För att förstärka möjligheterna att ordna bostäder som alla har råd att bo i vill vi investera i ett bostadslyft för byggande särskilt av hyresrätter med låga hyror och med bästa miljöteknik. Genom vår bostadsfond finansierar vi dessutom upprustning av det befintliga beståndet av hyreslägenheter i miljonprogramsområdena så att nödvändiga renoveringar kan genomföras utan att hyrorna måste höjas. Vi vill också återinföra bostadsanvisningslagen så att kommunerna ges rätt att begära in lediga lägenheter från privata fastighetsägare och hyresvärdar och förmedla till de bostadssökande.

Regeringen bör återkomma med förslag till förordning som preciserar vilka åtaganden som i praktiken följer på en lagstiftning av kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen begära.

5.5 Höjd ersättning för flyktingmottagandet

För att kommunerna ska kunna svara för ett fullgott mottagande måste statens ersättning bättre än i dag motsvara kostnaderna. Vi vill därför höja och se över utformningen av schablonersättningen så att statens ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet bättre än i dag motsvarar de kostnader detta ansvar medför. Utöver kostnaderna för utbetalning av fastställd introduktionsersättning, i enlighet med det förslag till särskild introduktionslag som vi redogjort för ovan, ska den statliga ersättningen till kommunerna för flyktingmottagandet även täcka kostnader för att ordna introduktionsinsatser för nyanlända, sfi, rehabilitering osv.

Det finns tydliga signaler på att kostnaderna för kommunerna för flyktingmottagandet på många håll, om än inte på alla, är större än den ersättning som utbetalas från staten. Detta har till följd att när ersättning för individens försörjning väl utbetalas saknas det medel för övrig introduktion. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) går, som tidigare nämnts, i genomsnitt 90 procent av den statliga ersättningen till försörjning jämfört med de

60 procent som varit avsikten. Därmed är verksamheter som sfi, praktik, kompletterande utbildningar, yrkesspråk osv. ofta mycket eftersatta.

För att komma till rätta med denna problematik avsätter vi i vårt budgetalternativ därför 400 miljoner kronor för att stärka kommunernas förutsättningar i flyktingmottagandet. Utöver det avvisar vi den urholkning som regeringens aviserade lotssystem innebär för ersättningen till kommunerna. Regeringen bör med hänvisning till det ovan anförda återkomma till riksdagen med förslag på ändring av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Detta bör riksdagen begära.

5.6 Anhöriginvandrares rätt till introduktion

För att personer som fått uppehållstillstånd genom anknytning också ska ha tillgång till introduktion och för att kommunerna ska ges ersättning även när denna grupp bosätter sig i kommunen bör ändring göras. I dag får kommunerna ersättning endast för anhöriga till flyktingar som kommer till Sverige inom två år efter det att anknytningspersonen fått uppehållstillstånd. Detta sätter upp svåra hinder för personer som anhöriginvandrat, av vilka många är kvinnor, när det gäller språkkunskaper och förutsättningarna för vidare etablering i Sverige. Dessutom skapar detta en obalans i kommunernas förutsättningar att planera för introduktionen.

Därför bör en regeländring genomföras i 3 § fjärde stycket i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. så att kommunerna ges rätt till ersättning för personer som anhöriginvandrat upp till sex år efter det att anknytningspersonen fått en kommunplacering. Utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering (SOU 2008:58) föreslog en sådan ändring och redovisar en beräkning av vad en sådan regeländring skulle kosta. Vi anvisar med hänvisning till detta i vår budgetmotion för utgiftsområde 13, 26 miljoner kronor i detta avseende. Därför bör regeringen återkomma med förslag på ändring av 3 § fjärde stycket i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen begära.

5.7 Uppmuntra kommunsamverkan för helhetslösningar

Samtidigt som en plikttag om alla kommuners skyldigheter i flyktingmottagandet införs är det viktigt att ömsesidig samverkan mellan kommuner uppmuntras. Arbetsmarknadsläget och situationen på bostadsmarknaden ser ju olika ut i olika delar av landet. Ett exempel på sådan samverkan har skett mellan Ljungby och Malmöstadsdelen Rosengård där arbetssökande Rosengårdsbor med rätt kompetens erbjudits anställning hos Ljungbys verkstadsföretag. Samtidigt har en yrkesinriktad utbildning erbjudits och hjälp med flytt och med de praktiska frågor som kan komma upp för den arbetssökandes familj kring skola och förskola.

Fel! Okänt namn på

Avgörande för att denna typ av kommunsamverkan ska vara möjlig, och i förlängningen en långsiktig lösning för individen, är att frivillighet tydligt betonas och att lösningar för hela familjens bosättning och sysselsättning är i fokus.

Det är också avgörande att det är rimliga kvalifikationskrav som ställs upp. Det har exempelvis visat sig i det samverkansprojekt som finns mellan Gnosjö och Södertälje att de krav på språkkunskaper som ställts upp av arbetsgivarna i utbyteskommunen varit så höga att inte någon av de Södertäljebor som varit i fråga för anställning ansetts vara lämpade. Regeringen bör mot bakgrund av ovanstående verka för att en vägledning tas fram angående kommunsamverkan som ett verktyg för att underlätta nyanländas arbetsmarknadsetablering. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I budgetpropositionen avsätts varje år medel inom kommunersättningarna för flyktingmottagande som ett stimulansbidrag för utflyttning från storstäderna. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till denna form av åtgärder. Vi menar att eventuella utflyttningsinsatser bör rikta sig till hela befolkningen och inte enbart till asylsökande och flyktingar. Därför bör Glesbygdverket ges i uppdrag att uppmuntra människor att bosätta sig i hela landet. Samtidigt ska Migrationsverket uppmuntra och erbjuda möjligheter för människor att söka alternativa bostadsorter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.8 Rehabilitering som en del av introduktionen

Många av dem som kommer till Sverige som asylsökande har flytt från sina hemländer undan krig, fängelse och tortyr samt politisk, etnisk och religiös förföljelse. Många av dem behöver kvalificerad psykosocial och psykiatrisk vård. De brister som i dag finns vad gäller dessa människors möjlighet till nödvändig rehabilitering sätter upp allvarliga hinder för det fortsatta livet i Sverige.

Att få en noggrann bedömning av tortyr- och traumaskador är viktigt för att den som drabbats av övergrepp ska få upprättelse. En riktig diagnostik och dokumentation kan vara avgörande för att asylskälen ska bli korrekt bedömda. Det kan också ha stor betydelse för personer som fått uppehållstillstånd men som på grund av tortyr- och traumaskador har svårt för att delta i allmänna introduktionsinsatser som språkstudier och praktik. Många traumatiserade flyktingar behöver individuellt anpassade introduktionsinsatser och professionell behandling för att på sikt ha en chans till integration i det nya samhället.

Det är av avgörande vikt att kunskapen om tortyr- och traumaskador kommer de personalgrupper till del som står för det direkta bemötandet av flyktingar som söker vård. Därför bör regeringen ge i uppdrag åt Socialstyrelsen att sprida den kunskap som finns i fråga om tortyr- och traumaskador till primärvård, socialtjänst, barnavård och psykiatri. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare bör rehabilitering vara en uttrycklig del av individens introduktionsplan, och rätten till rehabilitering ska också skrivas in i den introduktionsslag som bör införas enligt vårt förslag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.9 Kvalitetssatsning på sfi

För att få till stånd den höjning av kvaliteten på flyktingmottagandet som är nödvändig måste avsevärda satsningar göras när det gäller undervisningen i svenska för invandrare (sfi). För att detta ska kunna ske behövs en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi ska kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete.

Regeringen har nyligen drivit igenom en försöksverksamhet med sfi-bonus, en prestationsbaserad stimulansersättning, i femton kommuner. I budgetpropositionen för 2010 anvisas en permanent satsning på nationell nivå. Regeringen har dessutom aviserat att man vill införa nationella slutprov på samtliga studievägar. Det ska alltså inte vara möjligt för de studerande på sfi att gå vidare till en högre nivå. Regeringen vill också införa en begränsning på tre år som man som längst får läsa sfi.

Vänsterpartiet är skarpt kritiskt till regeringens syn på sfi. Vi menar att den bygger på osanna antaganden om att sfi-studerande bara "sitter av tiden" för att kunna bli försörjda och på bristande jämförbar statistik kommuner emellan. Inte vare sig treårsbegränsningen eller sfi-bonusen tar hänsyn till de olika förkunskaper människor som kommer hit har. Den enskilde studerande lastas helt för den otillräckliga kvaliteten på undervisningen. Vi menar att regeringens förslag bygger in ökade klyftor som sedan följer människor in i arbetslivet.

Vänsterpartiet vill i stället se kraftfulla insatser för att kvalitetssäkra sfi-utbildningen, bl.a. när det gäller tillgången till varvad praktik och validering, fler lärarledda timmar och välutbildade sfi-lärare. Vi vill också särskilt utveckla sfi med yrkesinriktning.

Vidare vill vi komma till rätta med den bristande kontinuiteten både för den undervisande läraren, för gruppen och för den enskilde. Den löpande intagningen är en faktor, en annan är att den studerande tvingas göra avbrott i studierna för att ta ett jobb även under kort begränsad tid för att inte gå miste om sin försörjning. Detta skapar en motsägelsefullhet då individen å ena sidan ställs inför behovet att snabbt komma ut i arbetslivet och å andra sidan av behovet att skaffa sig fullgoda kunskaper i svenska för att klara arbetslivet och samhällets alla krav.

Vi vill också se över den studieekonomiska situationen för de sfi-studerande. Eftersom studiestödet tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisning av ekonomiska skäl. Vi vill därför återinföra timersättningen för sfi.

Dessutom är det nödvändigt att satsa på att stärka lärarkompetensen inom sfi. Det handlar dels om satsningar på vidareutbildning, dels om att ställa

Fel! Okänt namn på

tydliga behörighetskrav. Nästan två tredjedelar av sfi-lärarna saknar i dag helt kunskaper i svenska som andraspråk, och en stor andel saknar dessutom behörighet i vuxenpedagogik. I den ordinarie skolan är kraven höga när det gäller undervisande lärares behörighet, men för sfi-lärarna är det i stället upp till arbetsgivaren att bedöma. Därför behövs en tydligare specifikation av lärares behörighet. Vi vill också att det ska bli möjligt att utbilda sig till sfi-lärare som ett spår i lärarutbildningen eller som en egen utbildning.

Regeringen bör återkomma med förslag om kvalitetshöjning av sfi i enlighet med det som anförts ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.10 Mottagandet av ensamkommande barn

FN:s konvention om barnets rättigheter har mycket stor uppslutning över världen och är tänkt att fungera som ett kraftfullt verktyg i arbetet för barns rättigheter. Det är staten som har det yttersta ansvaret för att barns rättigheter enligt barnkonventionen förverkligas. FN:s barnrättskommitté har riktat skarp kritik vad gäller Sveriges efterlevnad av konventionen. Ett viktigt område för kommitténs kritik avser behovet av att stärka just flyktingbarnens ställning. Det handlar bl.a. om att barns egna asylskäl ska ges större utrymme i asylutredningarna, att även s.k. gömda barn ska ha rätt till skolgång, om hanteringen av s.k. apatiska barn och om mottagandet av ensamkommande barn.

Barn som kommer ensamma behöver snabbt få ett säkert och tryggt boende i Sverige. Därför bör en särskild lagstiftning genomföras som gör alla kommuner skyldiga att ha beredskap för att ta emot ensamkommande barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I handläggningen av ärenden som gäller ensamkommande barn har det förekommit problem med barn som blivit myndiga innan frågan om uppehållstillstånd slutligt avgjorts, vilka riskerar att tvingas bryta upp från det kommunala ungdomsboendet och i stället tvingas till anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Den som är 18 år gammal kan i praktiken ofta fortfarande vara i behov av visst stöd i sin livsföring, och det skulle vara mycket negativt för det ensamkommande barnets utveckling att utifrån en mekaniskt tillämpad 18-årsregel tvingas bryta upp från ungdomsboendet. Mottagandet av ensamkommande barn bör ske med en medvetenhet om vikten av att ett barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser att handläggningen av ärenden som rör ensamkommande barn behöver ses över. Exempelvis bör beslut angående dessa barn alltid fattas inom tre månader och beslut om avvisning med omedelbar verkställighet aldrig fattas när det rör sig om ensamkommande barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Statens övergripande ansvar

Som tidigare nämnts bör staten ha det övergripande ansvaret att ta emot flyktingar och invandrade till Sverige. Flyktingmottagandet ska därför, enligt Vänsterpartiets mening, ha en tydlig nationell styrning och tillräcklig statlig finansiering. I dag har också staten det övergripande och det ekonomiska ansvaret för flyktingmottagandet som helhet, medan det är kommunerna som bär det konkreta ansvaret för utformandet och genomförandet av själva introduktionen. Samtidigt har alla statliga myndigheter, enligt förordning (1986:856) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken, ansvar för att anpassa sin verksamhet efter nyanländas behov. I vissa delar behöver statens övergripande ansvar tydliggöras. Att svara för att kommunerna ges tillräcklig ersättning för att ordna flyktingmottagande är en avgörande del av ett sådant övergripande ansvar. Utöver detta ansvar, enligt finansieringsprincipen om statligt beslutade obligatoriska åtgärder angående kommunal verksamhet, krävs ytterligare en rad förändringar jämfört med i dag gällande system. Det gäller förändringar och förtydliganden som är viktiga inte minst för att skapa likvärdighet för de individer som berörs av flyktingmottagandets organisering.

6.1 Introduktionslag om rätt till ersättning och obligatoriskt deltagande

Utöver behovet att förtydliga statens ansvar och kommunernas skyldigheter bör även individens rättigheter och skyldigheter i introduktionen slås fast genom nationell lagstiftning. Detta bör göras genom att en särskild introduktionslag införs som fastställer individens rätt till introduktionsersättning. Introduktionslagen innebär också att individens deltagande i den introduktionsverksamhet som boendekommunen anordnar görs obligatoriskt för att introduktionsersättning ska utgå.

Detta innebär att systemet med att kommunerna själva avgör vilken ersättningsform som utbetalas till nyanlända, och vilken nivå denna ska ligga på, upphör. I stället ska en nationellt fastställd introduktionsersättning, som i så stor utsträckning som möjligt liknar vanlig lön, införas. Utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering (SOU 2008:58) föreslog införandet av en sådan introduktionsersättning, och regeringen anvisar i budgetpropositionen för 2010 medel för detta. Vänsterpartiet välkomnar denna förändring eftersom vi anser att detta gör det möjligt att tydliggöra innehållet i introduktionen och att betona individens egna förutsättningar och eget ansvar. Möjligheter att undanta viss inkomst för lön ska enligt vår mening finnas inbyggda i ersättningsystemet. I samma lagstiftning bör bestämmelser om introduktionens syfte, mål och innehåll samt individens därav påföljande obligatoriska skyldigheter vara fastställda. Regeringen bör mot bakgrund av ovanstående återkomma med förslag på utformning av särskild introduktionslag i enlighet med det ovan anförda. Detta bör riksdagen begära.

Fel! Okänt namn

6.2 Förtydligt ansvar för Arbetsförmedlingen

För att få till stånd en snabb och effektiv introduktion till arbetsmarknaden krävs att arbetsmarknadspolitiska åtgärder görs parallellt med den kommunala introduktionen. Därför måste Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknadsenheter ges ett förtydligt ansvar när det gäller nyanländas etablering och också det stöd och de resurser som krävs. Vi satsar i vårt budgetalternativ särskilda medel på en sådan ambitionshöjning hos Arbetsförmedlingen. Dessa ska enligt vårt förslag användas till att permanenta arbetsförmedlingarnas arbete med upprättandet av introduktionsplaner och kvalificerad rådgivning och stöd för nyanlända på nationell nivå. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur ett sådant förtydligt ansvar bör utformas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.3 Anställningsstöd för nyanlända

Föreställningar om att personer med utländsk bakgrund inte är värda lika mycket på arbetsmarknaden genomsyrar i dag hela arbetslivet. Arbetslösheten bland personer med utländsk bakgrund är två till tre gånger högre jämfört med personer med svensk bakgrund. För att komma till rätta med detta är insatser för att stärka nyanländas förutsättningar till etablering på arbetsmarknaden viktiga. Vänsterpartiet vill att anställningsstöd ska kunna användas för anställning av nyanlända flyktingar under introduktionstiden. Detta är en del av vår generella satsning på riktade anställningsstöd med hög subventionsgrad, som möjliggör anställningar av långtidsarbetslösa med löner i enlighet med kollektivavtal. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat de tidigare förstärkta anställningsstöden för långtidsarbetslösa och konstaterat att de var framgångsrika. Den genomsnittliga arbetslöshetsperioden hade förkortats med cirka åtta månader. Tack vare den höga subventionsgraden hade de personer som står längst från arbetsmarknaden fått arbete. Vi satsar i vårt budgetalternativ för 2010, 400 miljoner kronor på sådana anställningsstöd för nyanlända, vilket innebär ca 4 000 platser.

6.4 Konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända

För att kunna använda arbetsmarknadspolitiken till att förhindra att grupper som nyanlända ställs utanför bör de fördelningspolitiska inslagen i arbetsmarknadspolitiken i detta avseende stärkas. Att nyanlända är en prioriterad grupp i arbetsmarknadspolitiska program är enligt vår mening inte tillräckligt. Regeringen bör därför överväga att samtidigt utforma särskilda konjunkturoberoende insatser riktade till nyanlända. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.5 Nationell valideringssatsning

För att bättre ta till vara de erfarenheter och resurser som personer som invandrar har med sig till Sverige, behöver en satsning på att förbättra systemen för validering av både teoretiska och praktiska kunskaper göras och möjligheter att komplettera tidigare kunskaper och erfarenheter förbättras. Vad gäller validering av utländsk högskoleutbildning har det sedan mitten av 1980-talet funnits en systematisk verksamhet för bedömning och erkännande av denna. Det finns också en väl utvecklad verksamhet för att högskolestudenter ska kunna tillgodoräkna sig utbildning som genomförts utomlands. I detta sammanhang bör också de senaste årens utveckling av validering av reell kompetens nämnas, som innebär en skyldighet för högskolorna att bedöma kunskaper och erfarenheter oavsett om de är formellt dokumenterade eller inte. Detta gäller oberoende av vilket land den reella kompetensen har förvärvats i.

Vänsterpartiet fick i vårbudgeten 2006 igenom en satsning på kompletterande utbildning och validering som den nuvarande regeringen har fortsatt. Däremot saknas ett samlat grepp om den validering som rör yrkeskunskaper, och hur detta hanteras ser mycket olika ut runt om i landet och inom olika branscher. Vänsterpartiet vill därför genomföra en nationell valideringssatsning som ger Arbetsförmedlingen huvudansvaret för validering av utländska utbildningsmeriter och yrkeskunskaper – detta för att skapa likvärdighet över landet och förstärkt tillgång och kvalitet generellt. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med ett sådant nationellt valideringsuppdrag till Arbetsförmedlingen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.6 Utvecklat arbete med rekryteringsmässor

Endast ungefär en tredjedel av alla lediga tjänster anmäls till Arbetsförmedlingen. De flesta lediga jobb tillsätts i stället via kontakter i det egna nätverket. Det innebär att människor med mindre utbyggda kontaktnät har en begränsad tillgång till de lediga tjänster som ändå finns. Trots detta har regeringen avskaffat lagen om allmän platsanmälan. Vänsterpartiet anser att detta är principiellt problematiskt och att det riskerar att öka den etniska segregationen på arbetsmarknaden. Personer som invandrat har som regel betydligt färre informella kontaktnät i det svenska samhället. Med tanke på att utlandsfödda, i synnerhet personer födda utanför Europa, redan är överrepresenterade i arbetslöshetsstatistiken, är det helt oförsvarligt att genomföra reformer som riskerar att ytterligare försvåra för denna grupp att komma in på arbetsmarknaden. En effektiv matchning förutsätter en gemensam plats där lediga jobb utannonseras. Det underlättar att rätt kompetens utnyttjas på arbetsmarknaden samt att geografisk och yrkesmässig rörlighet stärks.

Därför menar Vänsterpartiet att Arbetsförmedlingens arbetssätt bör förbättras så att det blir mer attraktivt att anmäla lediga jobb dit. En viktig del av detta handlar om att skapa möjligheter för kontakter mellan arbetssökande

Fel! Okänt namn på

och arbetsgivare inom olika branscher. På flera håll i landet har Arbetsförmedlingen, ofta i samverkan med exempelvis länsstyrelsen, anordnat rekryteringsmässor eller liknande, med inriktning mot olika grupper av arbetssökande och mot olika branscher. Detta format har visat sig vara särskilt lyckosamt för att fånga upp unga och personer med utländsk bakgrund. Regeringen bör därför återkomma med ett uppdrag till Arbetsförmedlingen att systematisera anordnandet av rekryteringsmässor över hela landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.7 Obligatoriska kravprofiler vid rekrytering

För att skapa likvärdiga möjligheter till arbetsmarknadsinträde för nyanlända och personer med utländsk bakgrund i övrigt måste rekryteringsprocesserna rensas från diskriminering. För att inte godtyckligt utestänga arbetssökande med utländsk bakgrund måste befattningsbeskrivningar och annonser tydligt formulera de krav som ställs, de meriter som är nödvändiga och tillräckliga samt de urvalsprinciper som kommer att användas genom rekryteringsprocessen. Det finns ett stort behov att vidare utveckla metoder för att bekämpa diskriminerande strukturer och beståndsdelar i fråga om rekrytering. Genom en överenskommelse mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har försök med s.k. oidentifierade ansökningshandlingar genomförts på en rad myndigheter. När erfarenheter från dessa försök hanteras är det viktigt att understryka att sådana åtgärder måste ses i relation till den diskriminering som sker under rekryteringsprocessen som helhet och att andra lämpliga metoder måste utvecklas för uppföljning senare i processen. Därför bör arbetsgivare åläggas att före rekrytering fastställa kravprofiler på de formella kvalifikationer som ställs för en anställning. Regeringen bör återkomma med förslag på hur en lagändring om sådana obligatoriska kravprofiler bör utformas. Detta bör riksdagen begära.

6.8 Obligatoriska likabehandlingsplaner

En ökad etnisk mångfald är nödvändigt för att samhällets ska kunna fullgöra sitt uppdrag att tillhandahålla service till alla medborgare. I lagen mot etnisk diskriminering fastslås arbetsgivarnas uppgift att arbeta för mångfald i arbetslivet, och i det arbetet är mångfaldsplaner ett viktigt redskap. Vänsterpartiet menar att alla större arbetsplatser bör vara skyldiga att upprätta mångfaldsplaner. Samtliga myndigheter är numera skyldiga att årligen inkomma med planer där det ska framgå hur respektive enhet arbetar för att främja bl.a. etnisk mångfald bland sina anställda. Vänsterpartiet menar att mångfaldsplaner är ett viktigt verktyg för att tydliggöra arbetsgivares ansvar för att öka tillgången till den svenska arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Därför bör samtliga offentliga och privata arbetsgivare med fler än 10 anställda omfattas av skyldigheten att upprätta likabehandlingsplaner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.9 Flerspråkighet och tvärkulturell kompetens merit vid anställning

Det är nödvändigt att varje människa dagligen möter världen som den faktiskt ser ut. Detta kräver tvärkulturell kompetens hos utbildningssamordnare och arbetsgivare. Den som talar fler språk än majoritetsspråket har också stor fördel av detta i sitt arbete, och det blir allt viktigare för företag och myndigheter att ha flerspråkiga anställda. Därför bör styrkt tvärkulturell kompetens, liksom flerspråkighet, räknas som merit vid alla offentliga anställningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2009

Kalle Larsson (v)

Marianne Berg (v)

Josefin Brink (v)

LiseLotte Olsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

Egon Frid (v)